

VY_32_INOVACE_PO_KR_07

SADA : Společnost, stát, právo

TÉMA : Listina základních práv a svobod

AUTOR : Mgr. Hana Krčilová

PŘEDMĚT : Základy společenských věd

ROČNÍK : 2. ročník VG

VYUŽITÍ : Prezentace určená pro výklad

ANOTACE : Materiál vychází ze vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“, občanský a společenskovední základ, seznamuje s obsahem a členěním Listiny základních lidských práv a svobod, přehledně jsou jmenovány základní lidské svobody rozčleněné podle jednotlivých hlav Listiny, dále jsou obsaženy otázky k hlubšímu pochopení významných práv. Prezentace předpokládá, že studenti budou mít k dispozici text Listiny, lze stáhnout z odkazovaných stránek.

Listina základních práv a svobod

Součást ústavního pořádku České
republiky

Listina základních práv a svobod

Schválena 16.12.1992, účinná od 1.1. 1993

Dělí se na 6 hlav:

Hlava 1. – OBECNÁ USTANOVENÍ

Hlava 2. – LIDSKÁ PRÁVA A ZÁKLADNÍ SVOBODY

Dělí se na 2 oddíly: **Lidská práva a základní svobody**

Politická práva

Hlava 3. - PRÁVA NÁRODNOSTNÍCH A ETNICKÝCH MENŠIN

Hlava 4. -HOSPODÁŘSKÁ, SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ PRÁVA

Hlava 5. -PRÁVO NA SOUDNÍ A JINOU PRÁVNÍ OCHRANU

Hlava 6. - USTANOVENÍ SPOLEČNÁ

lidé jsou si
rovni

OBECNÁ USTANOVENÍ

základní práva jsou
nezcizitelná,
nepromlčitelná,
nezrušitelná a
zaručují se

Stát se nesmí
vázat na výlučnou
ideologii

Stát je založen na
demokratických
hodnotách

všem bez rozdílu
pohlaví, rasy,
národnosti,
náboženství, pol.
smýšlení

Pokuste se odpovědět na otázky

1, Co je to ideologie, uveďte příklady. Co znamená, že se stát nesmí vázat na výlučnou ideologii ? Znáte příklady z historie, kdy se stát vázal na jedinou ideologii ?

/ Ideologie – soubor základních idejí – principů, myšlenek na uspořádání společnosti a řízení státu, příklady : komunismus, liberalismus, nacionalismus, fašismus atd. Československo v letech 1948 – 1989 se vázalo na komunistickou ideologii, v Ústavě z roku 1960 byl zakotven článek o „vedoucí úloze Komunistické strany“ – článek 4, Hlava I./

2, Co jsou demokratické hodnoty ?

/především pluralita politických stran a tedy tolerance různých politických ideologií, svobodné volby, rozhodnutí a zákony se přijímají na základě vůle většiny, přitom současně jsou zaručena základní práva a ochrana menšin/

Pracujte s textem Listiny, vyhledejte odpovědi :

1) **Za jakých okolností a jakým způsobem může být omezena osobní svoboda ?**

/ V případě obvinění z trestného činu lze obviněného nebo podezřelého zadržet na 24 hod, zadržená osoba musí být do 24 hod. propuštěna nebo předána soudci, ten musí do 24 od převzetí rozhodnout o vazbě nebo o propuštění. Čl. 8/

2, **Jak probíhá zatčení obviněného ?**

/ Zatkout obviněného je možné jen na písemný odůvodněný příkaz soudce, do 24 hod. musí být obviněný předán soudci, do dalších 24 hod musí soudce rozhodnout o vazbě nebo propuštění/

Pracujte s textem Listiny, vyhledejte odpovědi :

1, Lze nějak omezit právo vlastnit majetek, je u nás možné vyvlastnění majetku?

/ Ano, vyvlastnění je možné ve veřejném zájmu a za náhradu, čl. 11 /

2, Za jakých podmínek může být narušena nedotknutelnost obydlí, tzn., že do obydlí vstoupí někdo cizí ?

/ Domovní prohlídka- pro účely trestního řízení na písemný příkaz soudce, nebo pro účely ochrany zdraví, majetku, odvrácení závažného ohrožení, ochrany práv druhých , čl. 12/

2, Kdo může být vyhoštěn z území ČR ?

/ Občana nelze vyhostit, pouze cizince, čl. 14/

Pracujte s textem Listiny, vyhledejte odpovědi :

1) Lze nějak omezit svobodu projevu a právo šířit informace ? Vymyslete konkrétní příklady, kdy šířená informace může poškodit práva druhých.

/ Ano, lze omezit zákonem pro ochranu práv druhých, bezpečnost státu, ochranu zdraví a mravnosti, čl. 17. Příklady – poplašná zpráva - vyvolá paniku, Pomluva – poškozují dobré jméno jiného, klamavá reklama apod. /

2, Co je petice ? Lze se s peticí obracet na soud ?

/ Jedná se o stížnosti či návrhy občanů ve věcech veřejného zájmu, doplněné o podpisy občanů. Peticí se nesmí zasahovat do činnosti, nezávislosti soudů. Čl. 18/

3, Co znamená právo na odpor ?

/ Občané se mohou postavit proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv zaručený Listinou, jestliže je znemožněno použití zákonných prostředků/

**národnostním menšinám
se zaručuje všestranný
rozvoj**

**právo rozvíjet
vlastní kulturu
v mateřském
jazyce.**

**PRÁVA
NÁRODNOS
TNÍCH A
ETNICKÝCH
MENŠIN**

**právo na vzdělání
ve vlastním jazyce**

**právo užívat svého
úředního jazyku při
úředním styku.**

**Sdružovat se ve
vlastních sdruženích**

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Právo na
vzdělání**

**Svobod-
ná volba
povolání**

**Právo na
práci**

**Bezplatné vzdělání
na základních a
středních školách**

**Sdružovat na
ochranu svých
hospodářských
práv**

**Právo na
bezplatnou
zdravotní péči**

**Právo na
stávku**

**Hmotné zabezpečení
při nezpůsobilosti k
práci a ve stáří**

**Právo na
spravedlivou
odměnu za
práci**

**Rodičovství a
rodina jsou pod
ochranou zákona.**

**Rodiče mají
právo na
výchovu
svých dětí**

**Stejná práva dětem
manželským i
nemanželským**

**HOSPODÁŘSKÁ,
SOCIÁLNÍ A
KULTURNÍ
PRÁVA**

Pracujte s textem Listiny, vyhledejte odpovědi :

1, Co je to stávka, existují profese, které toto právo nemají ?

/ Stávka – zastavení práce na určitou dobu, cílem je donutit zaměstnavatele ke zlepšení pracovních či platových podmínek. Toto právo nemají soudci, prokurátoři = dnes státní zástupci, příslušníci ozbrojených sil a bezpečnostních sborů = policie, čl. 27/

2, Co jsou odbory, jaké jsou jejich funkce ?

/ Odbory – sdružení zaměstnanců určité profese, cílem je ochrana hospodářských a sociálních práv, působí nezávisle na státu, čl. 27/

3, Lze nějak omezit práva rodičů na výchovu svých dětí ?

/Ano, práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen na základě rozhodnutí soudu, čl. 32. Např. případy týraných či zanedbávaných dětí/

**Domáhat svých
práv u soudu**

**Odepřít
výpověď**

**Pouze soud
rozhoduje o vině
a trestu**

**Rovnost všech
účastníků před
soudem**

**PRESUMPCE
neviný =
předpoklad
neviný**

**Právo na veřejné
jednání před soudem
za své přítomnosti**

**Právo na
obhájce**

PRÁVO NA SOUDNÍ A JINOU PRÁVNÍ OCHRANU

**Trestnost činu se posuzuje
podle zákona v době, kdy
ten čin byl spáchán.**

**Pozdějšího zákona se
použije, jestliže je pro
pachatele příznivější.**

Pracujte s textem Listiny, vyhledejte odpovědi :

1, Vyhledejte v listině /čl. 40/ jak se zachází s obviněným (presumpce nevinny).

/ Každý je považován za nevinného, pokud mu pravomocným rozsudkem nebyla jeho vina vyslovena/

2, Za jakých podmínek můžeme odepřít výpověď ? Lze obviněného tohoto práva nějak zbavit ?

/Každý má právo odepřít výpověď, pokud by tím způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké, obviněný nesmí být tohoto práva zbaven žádným způsobem, čl. 37, čl. 40/

Pracujte s textem Listiny, vyhledejte odpovědi :

3, Pokuste se zamyslet a zdůvodnit odstavec (6) článku 40 o tom, podle jakých zákonů se posuzuje trestnost činu.

/Obecně platí, že trestnost se posuzuje podle zákonů platných v době spáchání činu, což je logické, protože každý občan má znát zákony – „neznalost neomlouvá“ a nemůže vědět, jak se zákony budou měnit v budoucnosti. Na druhé straně se však může mýlit i stát, společnost, vyvíjí se morální a politické přesvědčení – jako se např. změnil náš stát z totalitního komunistického státu ve svobodně demokratický – a postoj k některým činům se tak zásadně změnil. Např. Před rokem 1989 bylo trestné nepovolené vycestování (bez pasu a výjezdní doložky) , dnes můžeme cestovat volně do jiných zemí, nejde o trestný čin.

**Základní práva se zaručují i
cizincům**

**USTANOVENÍ
SPOLEČNÁ-
upřesňuje a
vymezuje
pojmy**

**Azyl může být odepřen
tomu, kdo jednal v
rozporu s lidskými
právy**

**ČR poskytuje azyl
cizincům
pronásledovaným za
uplatňování politických
práv**

Použité zdroje

Roman David : Politologie, Základy společenských věd, FIN, 2. vyd. Olomouc, 1996, 375 s., ISBN 80-7182-030-X

J. Horecký, M. Kornel a další kol. autorů : Společenské vědy pro střední školy – 3. díl – Učebnice, Didaktis, 1. vyd., Brno, 2011, 93 s., ISBN 978-80-7358-163-3

Věra Jirásková : Občan v demokratické společnosti, Sociologické nakladatelství (SLON), 1. vyd., Praha 1999, 311 s., ISBN 80-85850-78-8

J. Haklová J. Halász, D. Rabiňáková R. Ryska a další kol. autorů : Právo pro každého, Učebnice programu Právo pro každý den – Street Law, Partners Czech, 1. vyd., Praha 2001, ISBN 80-238-7914-6

Použité zdroje

USNESENÍ předsednictva České národní rady ze dne 16.12. 1992 o vyhlášení **LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD** jako součásti ústavního pořádku České republiky, [online] dostupné z:

<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>, Wikipedia Commons

Listina základních práv a svobod, [online] Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.201314].Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Listina_z%C3%A1kladn%C3%ADch_pr%C3%A1v_a_svobod, Wikipedia Commons